

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Crowdfunding & duurzame energie

In opdracht van het ministerie van Economische Zaken

*>> Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal Ondernemen*

Crowdfunding & duurzame energie

De status van crowdfunding voor duurzame energie in Nederland in 2015

Dit rapport is in februari 2015 opgesteld door Douw&Koren.

Crowdfunding adviesbureau Douw&Koren geldt in Nederland als gids en eerste aanspreekpunt op het gebied van crowdfunding. Douw&Koren voert sinds 2009 een intensieve praktijk in het doen van onderzoek voor publieke en private partijen, het geven van strategisch advies op het gebied van crowdfunding aan overheden, financiële en culturele instellingen en het maken en begeleiden van crowdfunding projecten.

www.douwenkoren.nl

1. Introductie

Dit rapport is opgesteld in opdracht van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en geeft inzicht in de status van crowdfunding voor innovaties en projecten in de duurzame energie sector. Crowdfunding wordt steeds vaker ingezet voor de financiering van projecten en ondernemingen. Sinds 2011 brengt Douw&Koren de status en ontwikkelingen van crowdfunding in Nederland in kaart.

Onderzoeksmethode

De data zoals gepresenteerd in dit rapport is afkomstig van alle Nederlandse crowdfunding platforms, maar ook van Nederlandse projecten die gebruik maken van internationale crowdfunding platforms of een eigen crowdfunding tool of website gebruiken.

Analyse en verificatie van data zorgt er voor dat we in staat zijn een accuraat en volledig overzicht te geven. Inzichten over de ontwikkelingen, uitdagingen en kansen komen voort uit eigen onderzoek en gesprekken met stakeholders.

Afbakening

De duurzame energie sector is in dit onderzoek uitgesplitst in twee verschillende categorieën, namelijk: duurzame energie innovaties en duurzame energie projecten.

Duurzame energie innovaties zijn innovaties die voor energiebesparing zorgen of duurzame energie gebruiken, opwekken of opslaan. Duurzame energie projecten zijn projecten die gebruik maken van een bewezen techniek voor duurzame energie.

In dit rapport worden duurzame energie projecten verder uitgesplitst in:

- ***Projecten in combinatie met een energie coöperatie***
Veel energie coöperaties werken samen met organisaties of maatschappelijke instellingen om op een duurzame manier energie op te wekken. De consument kan door te investeren in deze duurzame energie oplossingen een financieel rendement ontvangen en/of een korting krijgen op energie afname.
- ***Ondernemingen met een duurzame energie behoefte***
Dit zijn ondernemingen die op zoek zijn naar een manier om hun bedrijf te verduurzamen door bijvoorbeeld het plaatsen van zonnepanelen. Investeerders kunnen bijdragen aan de financiering van dit project. In ruil voor hun investering ontvangen zij een aantrekkelijk rendement.
- ***Maatschappelijke organisaties met een duurzame energie behoefte***
Dit zijn maatschappelijke instellingen die gebruik willen maken van duurzame energie door bijvoorbeeld zonnepanelen aan te kopen. Burgers doneren geld vanuit een gevoel van betrokkenheid of investeren in ruil tegen een aantrekkelijk rendement.

2. Crowdfunding

Crowdfunding is een financieringsvorm waarbij de financiering voor een project of onderneming opgehaald wordt bij een grote groep donateurs of investeerders. Projecteigenaren en ondernemers presenteren hun financieringsvraag online en vragen potentiële funders om hun project of onderneming te financieren. In ruil daarvoor ontvangen funders een financiële tegenprestatie of een beloning in natura.

In 2015 werd in Nederland 128 miljoen euro via crowdfunding gefinancierd. Wereldwijd spreken we van een miljarden industrie, waarin de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk het voortouw nemen. In 2015 investeerden inwoners van Nederland gemiddeld 8 euro per persoon in crowdfunding projecten, daarmee is Nederland na de VS en het VK het derde land dat voorop loopt in de adoptie van crowdfunding.

De mogelijkheden van online communicatie en online financiële transacties maakten het ontstaan van crowdfunding mogelijk. Daarnaast zorgt de sterke behoefte aan alternatieve bronnen van financiering ervoor dat crowdfunding sinds 2010 in Nederland een exponentiële groei doormaakt. Dit geldt ook voor de duurzame energie sector. Dit rapport geeft inzicht in status van crowdfunding in de duurzame energie sector in Nederland in 2015.

De voordelen van crowdfunding

Crowdfunding is een innovatie in de financiële sector die dankzij hoge efficiëntie een deel van de zakelijke markt kan bedienen die banken steeds minder goed kunnen bedienen. Crowdfunding is daarmee een waardevolle maatschappelijke innovatie en een nieuwe bron van financiering voor de motor van de Nederlandse economie: het MKB.

In vergelijking met andere vormen van financiering, geven ondernemers aan dat crowdfunding interessant is vanwege een snel kredietbesluit en voorwaarden die passen bij projecten met een hoger risico. Daarnaast kan crowdfunding meer opleveren dan financiering alleen: dankzij crowdfunding krijgen veel projecten en ondernemingen zichtbaarheid, wordt draagvlak voor initiatieven aangetoond en krijgen andere financiers meer interesse om ook mee te doen.

Uitdagingen voor de ontwikkeling van crowdfunding

Natuurlijk kent de ontwikkeling en adoptie van crowdfunding ook de nodige uitdagingen. De drie belangrijkste uitdagingen:

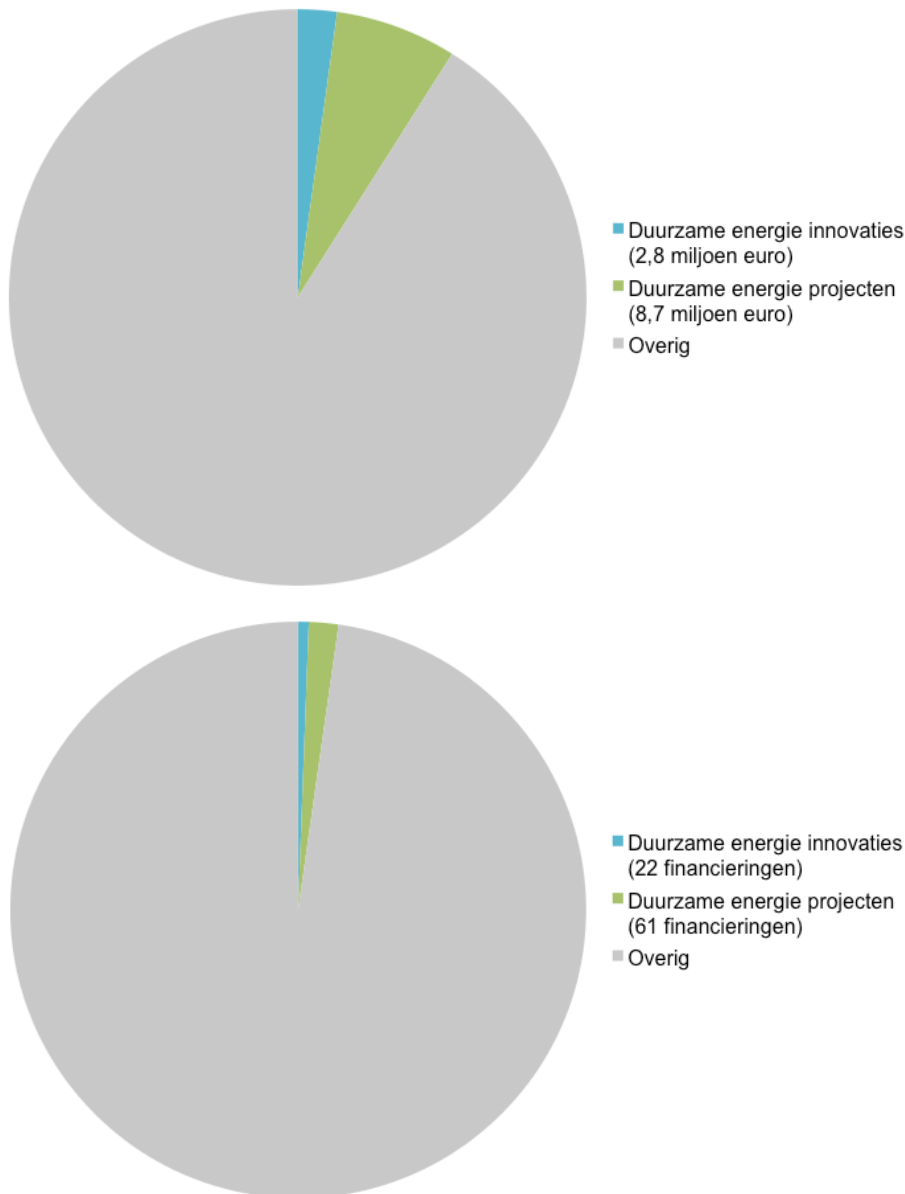
- **Bekendheid versus begrip**
Ondanks de grote bekendheid van crowdfunding, weten veel ondernemers nog niet dat crowdfunding ook voor hen interessant kan zijn. Daarnaast zijn financieel adviseurs vaak nog onvoldoende op de hoogte van de mogelijkheden van crowdfunding voor hun klanten. Crowdfunding platforms gaan deze uitdaging continu aan.
- **Combinatie financieringen**
Crowdfunding is voor veel ondernemingen niet de enige vorm van financieren. De afstemming tussen bijvoorbeeld een bank, subsidieverlener en crowdfunding platform zijn belangrijk om ondernemers werk uit handen te nemen. Een ondernemer wil vooral bezig zijn met zijn onderneming en zo min mogelijk met zijn financiering. Accountants, maar ook overheden en banken gaan deze uitdaging steeds meer aan.
- **Kwaliteit en regulering**
Met de groei van de crowdfunding markt, groeien ook de belangen. De kwaliteit van de markt dient mee te groeien en daarin trekken crowdfunding platforms, overheid en AFM gezamenlijk op.

3. Crowdfunding voor duurzame energie innovaties

Duurzame energie innovaties zijn (veelal technische) innovaties die voor energiebesparing zorgen of duurzame energie gebruiken, opwekken of opslaan. Crowdfunding wordt steeds vaker gebruikt voor de financiering van deze innovaties.

In 2015 werd in Nederland 128 miljoen euro via crowdfunding gefinancierd. Dat is meer dan een verdubbeling ten opzichte van 2014. Circa 11,5 miljoen euro van dit totaal was bestemd voor de duurzame energie sector. Dat is bijna 10% van de totale crowdfunding markt in Nederland. Ongeveer 25% van dit bedrag, 2,8 miljoen euro, kwam ten goede aan duurzame energie innovaties.

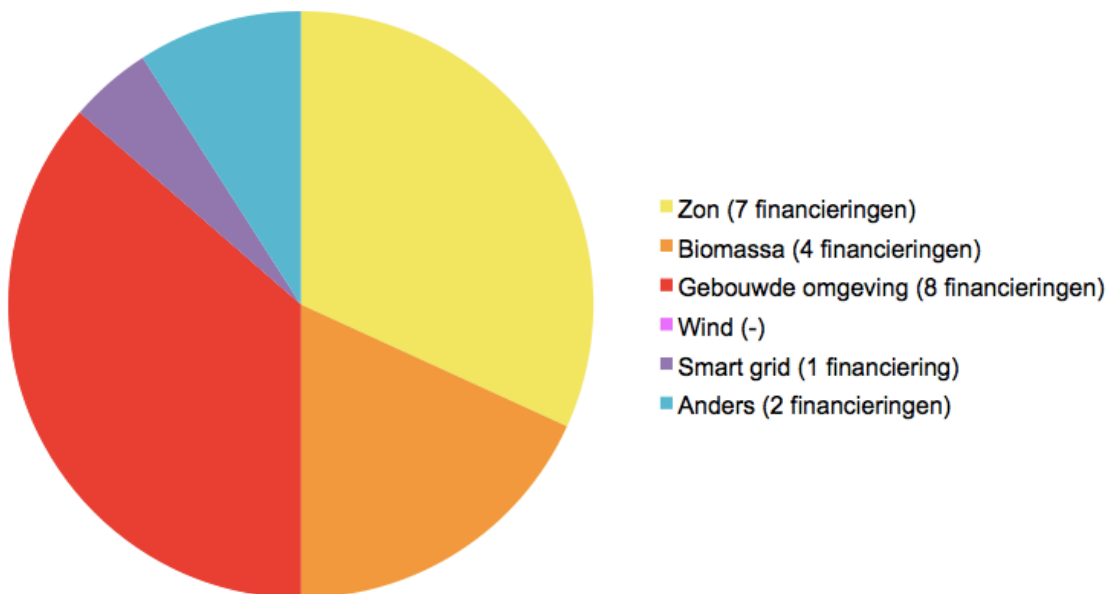
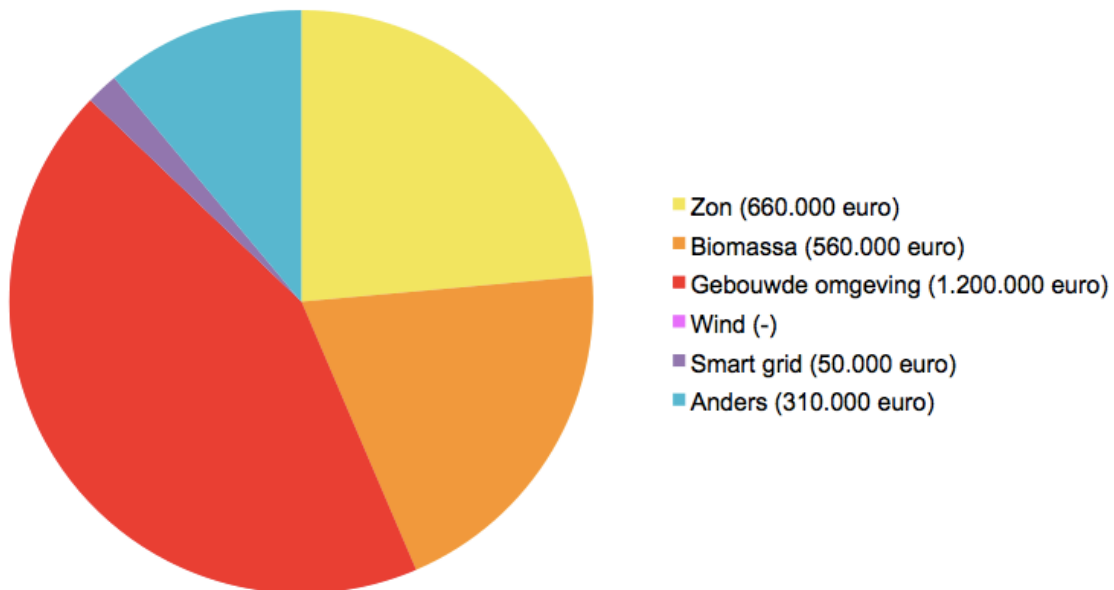
Het aandeel van duurzame energie innovaties en projecten in de totale crowdfunding markt in 2015:

In 2015 zijn 22 duurzame energie innovaties succesvol via crowdfunding gefinancierd, met een totale omvang van 2,8 miljoen euro. In totaal investeerden bijna 3.500 particulieren in deze innovaties. Gemiddeld haalde een innovatie 127.000 euro op. Energie innovaties halen daarmee gemiddeld 40% meer op dan ondernemingen. Nederlandse ondernemingen halen gemiddeld 90.000 euro op met crowdfunding.

Crowdfunding binnen de duurzame energie domeinen

Crowdfunding werd in 2015 vooral ingezet voor duurzame energie innovaties binnen de domeinen zon, biomassa en gebouwde omgeving. Innovaties in de gebouwde omgeving haalden gemiddeld de meeste financiering op.

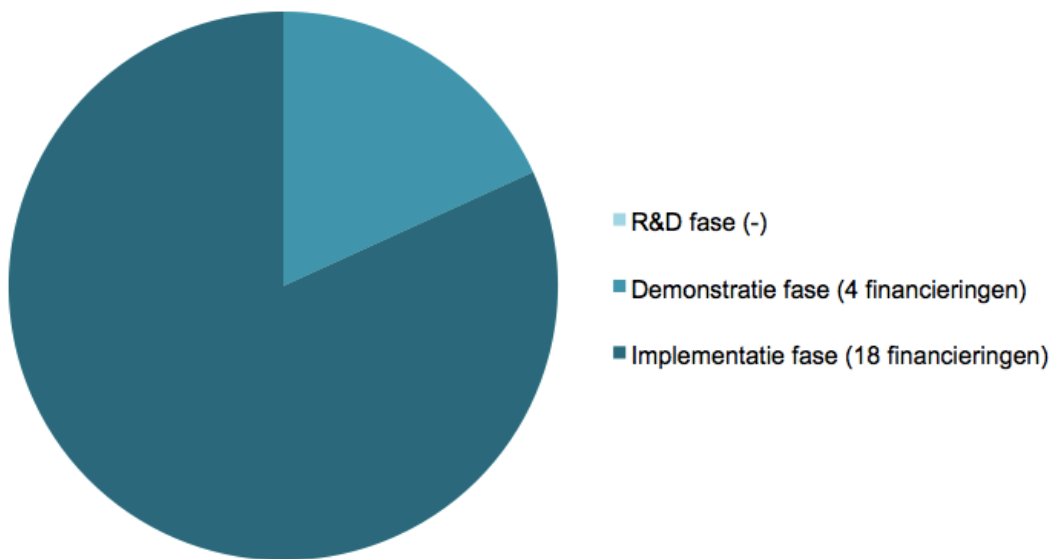
Houtpellets van Pure Power

Het bedrijf Pure Power gelooft in duurzamere en groenere energievoorzieningen en vond in biomassa in de vorm van *houtpellets* een alternatief voor fossiele brandstoffen. Houtpellets zijn CO₂ neutraal en financieel zeer aantrekkelijk. Pure Power gelooft in een toekomst voor houtpellets en zijn vastberaden te groeien. Om deze groei waar te maken en om houtpellets te importeren vanuit Scandinavië zocht Pure Power een bedrag van 150.000 euro via crowdfunding. Investeerders krijgen in ruil voor hun investering een rente van 7%. Het doelbedrag werd bijna verdubbeld naar 294.500 euro. In totaal hielpen 152 investeerders mee om de dromen van Pure Power waar te maken.

Crowdfunding binnen de verschillende fasen van innovaties

Het overgrote deel van duurzame energie innovaties die in 2015 succesvol gebruik hebben gemaakt van crowdfunding, bevonden zich in de implementatie fase (18 innovaties). De innovatie is gereed en de onderneming heeft werk- of groeikapitaal nodig om de volgende stap te maken. Een kleiner deel (4 innovaties), bevonden zich in de demonstratie fase.

4. Crowdfunding voor duurzame energie projecten

Naast duurzame energie innovaties, kan crowdfunding ook ingezet worden voor duurzame energie projecten met een bewezen techniek voor duurzame energie. Duurzame energie projecten kunnen worden opgedeeld in drie categorieën.

Projecten in samenwerking met een energie coöperatie, zoals Breda Duursaam

Breda Duursaam nam het initiatief om Breda te voorzien van zonne-energie door aanleg van het zonnepark ZonneWIJde. In samenwerking met Greenchoice konden investeerders investeren in deze ZonneWIJde en daarmee bijdragen aan een beter milieu. In totaal werd 884.000 euro opgehaald bij 714 deelnemers. Investeerders krijgen een aantrekkelijke rente of duurzame stroom van Greenchoice.

Ondernemingen met een energie behoefte, zoals Bio Romeo

Krispijn Den Dries koppelde zijn groente bedrijf Bio Romeo aan groene energie. Op het dak van de groenteteler wilde Krispijn 156 zonnepanelen installeren en het daarvoor benodigde bedrag van 40.000 euro financieren met behulp van crowdfunding. In totaal investeerden 53 particulieren in Bio Romeo en krijgen hiervoor een rente van 7.9%, een groentepakket en dragen de investeerders bij aan een beter milieu.

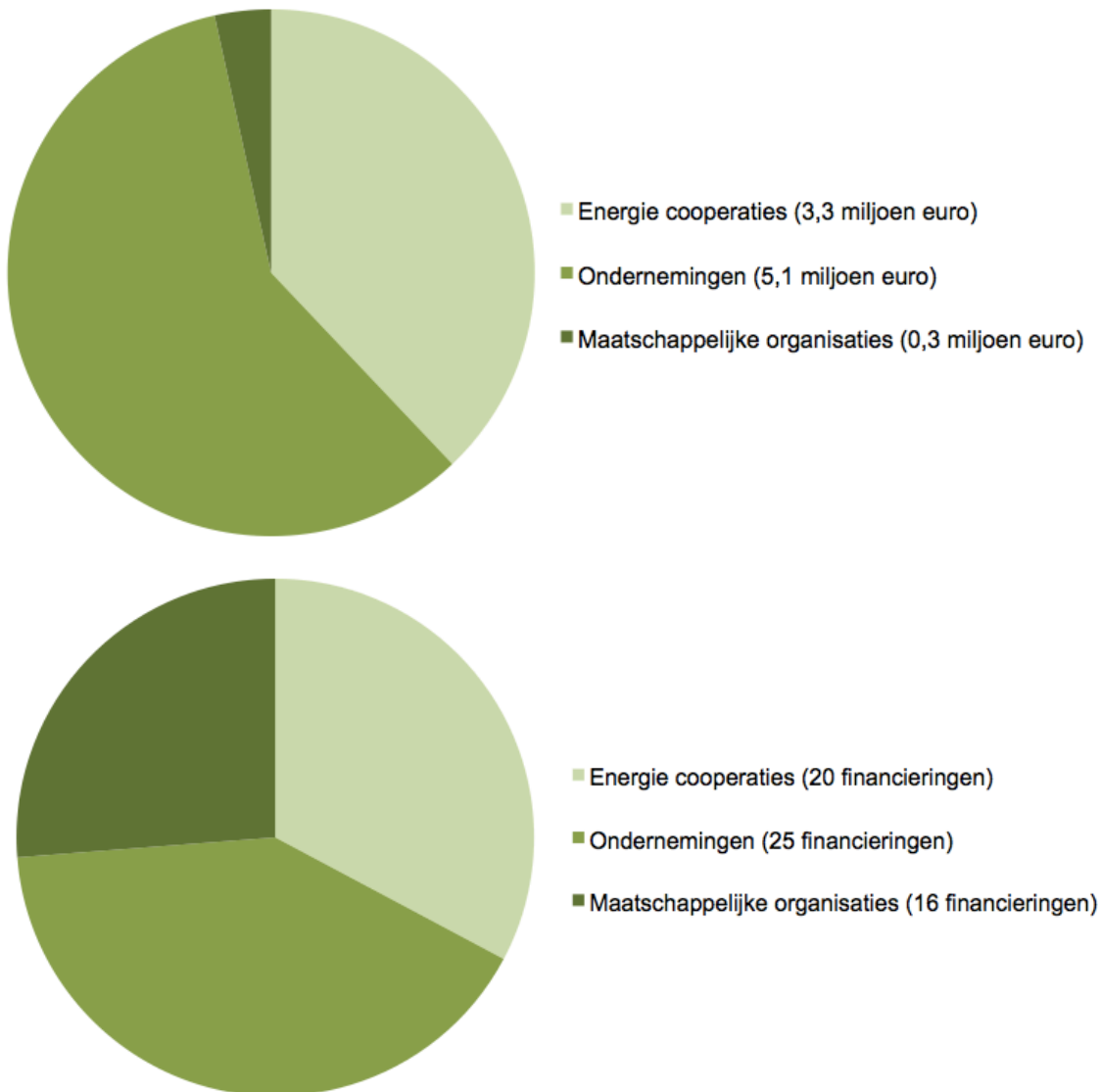
Maatschappelijke organisatie met een energie behoefte, zoals Lambertusschool

De Lambertusschool in het Brabantse dorp Haarsteeg is een school waar duurzaamheid al jaren hoog in 't vaandel staat. Middels crowdfunding wilde de school 21 zonnepanelen financieren om te plaatsen op het dak van de school. Een groep van 26 ouders en omwonenden investeerden in de zonnepanelen en brachten samen 7.000 euro bij elkaar.

Crowdfunding door de drie categorieën organisaties

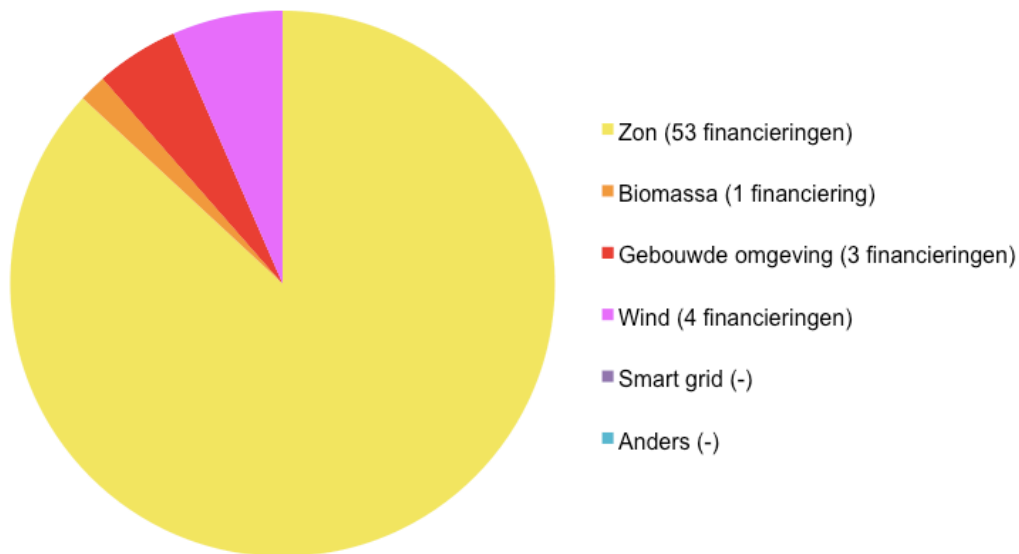
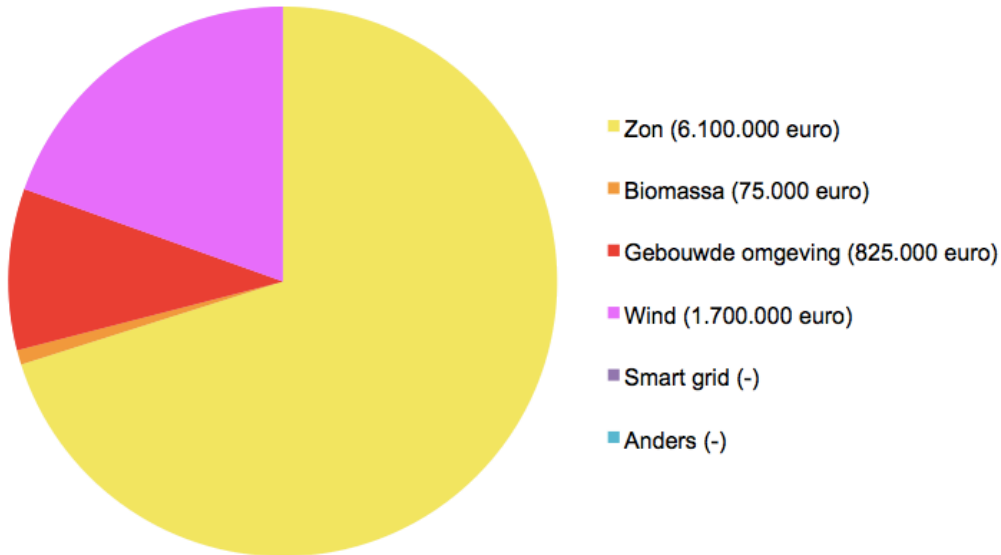
In 2015 werd in Nederland binnen de duurzame energie sector 11,5 miljoen euro via crowdfunding opgehaald. Ongeveer 75% van dit bedrag, namelijk 8,7 miljoen euro, kwam ten goede aan duurzame energie projecten. Energie projecten zijn opgedeeld in 3,3 miljoen euro voor energie coöperaties, 5,1 miljoen euro voor ondernemingen en 300.000 euro voor maatschappelijke organisaties.

In 2015 zijn 61 duurzame energie projecten succesvol via crowdfunding gefinancierd, met een totale omvang van 8,7 miljoen euro. In totaal investeerden naar schatting ongeveer 4.200 particulieren in duurzame energie projecten. Het aantal investeerders in energie projecten is relatief klein in vergelijking met het aantal investeerders in duurzame energie innovaties, maar deze groep financierden met elkaar wel een veel groter bedrag. Dit betekent dat particulieren grotere bedragen investeren in duurzame energie projecten. Gemiddeld haalde een energie project 142.000 euro op.

Crowdfunding binnen de duurzame energie domeinen

Crowdfunding voor duurzame energie projecten werd in 2015 vooral ingezet binnen het domein zon. Andere domeinen waarin crowdfunding ingezet werd, zijn wind en de gebouwde omgeving. Het wind domein is qua opgehaalde financiering groot, maar bevat slechts 4 projecten. Windpark Rembrandt heeft een grote invloed op de omvang van dit domein.

Windpark Rembrandt: 20 jaar duurzame energie voor meer dan 7.000 huishoudens

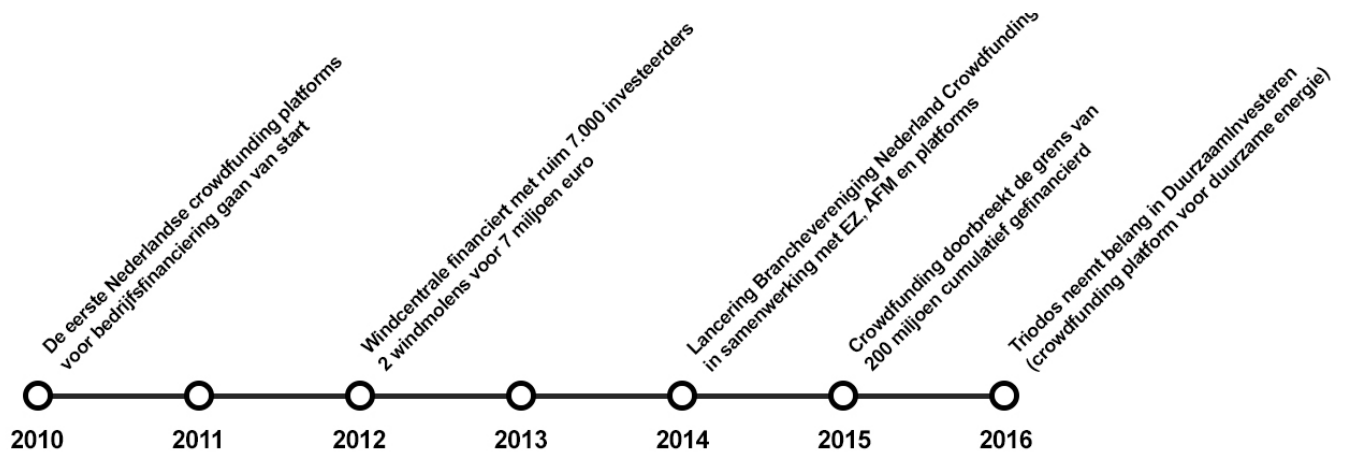

Windpark Rembrandt is een Nederlands windpark in aanbouw dat de komende 20 jaar voldoende elektriciteit zal produceren om in de behoefte van meer dan 7.000 huishoudens te kunnen voorzien. Middels crowdfunding is in 2,5 maand 1,1 miljoen euro opgehaald bij een groep van zo'n 80 investeerders. Als tegenprestatie krijgen investeerders 6% rente op hun inleg. Het project doorbreekt de 'magische grens' van 1 miljoen euro en is één van de meest ambitieuze crowdfunding campagnes ooit in Nederland.

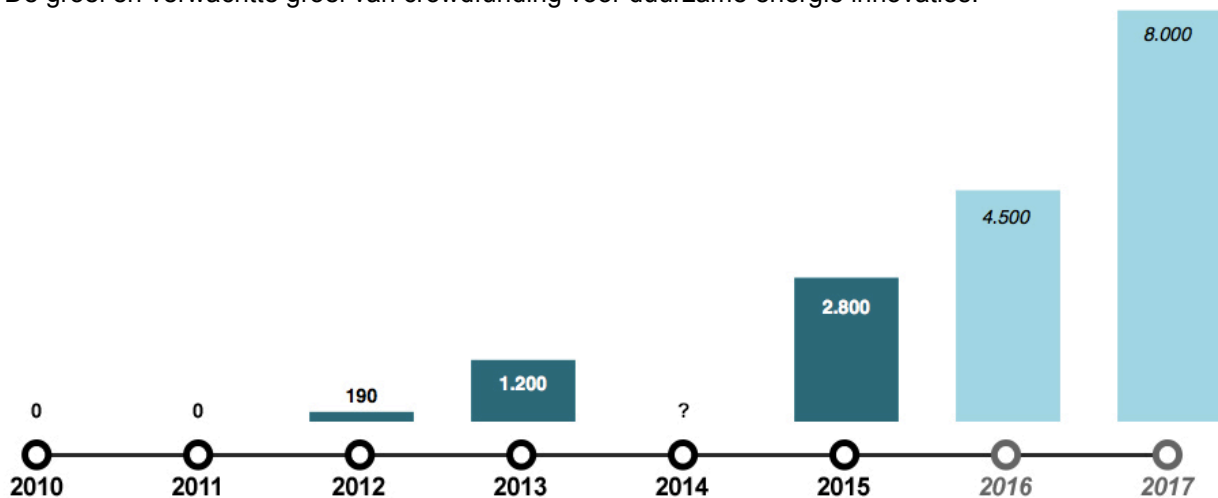
5. De ontwikkeling van crowdfunding en duurzame energie

Crowdfunding is de snelst groeiende vorm van financieren en investeren in Nederland. Crowdfunding is daarmee een welkome aanvulling op bankfinanciering, maar soms ook subsidie. In Nederland werken crowdfunding platforms, overheid en AFM nauw samen aan de groei van crowdfunding. Daarbij is aandacht voor stimulering, maar ook regulering van de markt. Een voorbeeld van regulering waar de platforms samen met de AFM aan werken is een investeerderstoets.

Belangrijke ontwikkelingen in de crowdfunding markt:

De groei en verwachte groei van crowdfunding voor duurzame energie innovaties:

6. Kansen voor crowdfunding en duurzame energie innovaties

Bij investeren via crowdfunding spelen voor investeerders verschillende motivaties. Twee motivaties die een relatie hebben met de fase waarin een innovatie verkeert, zijn de tastbaarheid van een project of innovatie en de risico-rendementsverhouding:

- **Een tastbare innovatie**
Investeerders leveren graag een bijdrage aan een innovatie die dankzij hun investering geïmplementeerd kan worden. Investeerders hebben het gevoel dat hun investering echt een verschil maakt en een concrete bijdrage levert aan bijvoorbeeld het opwekken van duurzame energie. Hoe minder tastbaar, hoe minder aantrekkelijk de innovatie te presenteren is en hoe minder het voor investeerders tot de verbeelding spreekt
- **Risico en rendement**
Naast een inhoudelijk interessante innovatie, zijn het risico en rendement voor een investeerder van belang. Zeker als een innovatie niet interessant is vanwege de inhoud, is het belangrijk om een aantrekkelijk rendement te bieden. Een bewezen track record zorgt vaak voor een gezonde verhouding tussen risico en rendement.

Voor innovaties die de implementatie fase nog niet bereikt hebben, is het onmogelijk om aan investeerders een tastbare propositie met bewezen track record en aantrekkelijk rendement (met een laag risico) voor te leggen. Toch lukt het een aantal ambitieuze energie innovaties die nog niet de implementatie fase bereikt hebben, om succesvol gebruik te maken van crowdfunding. Hoe doen zij dat?

Twee voorwaarden voor duurzame energie innovaties om toch gebruik te maken van crowdfunding:

- **Ambitieuze ondernemers en tot de verbeelding sprekende innovaties**
Zonder track record, is het aan een ondernemer om investeerders te enthousiasmeren en te overtuigen van de potentie van een innovatie. Niet elke ondernemer is ambitieus genoeg om investeerders mee te nemen in zijn droom en niet elke innovatie spreekt tot de verbeelding.
- **Investeren in eigen vermogen**
Vanwege het hoge risicoprofiel van deze investeringen, kan gebruik gemaakt worden van de uitgifte van aandelen of converteerbare leningen, in plaats van een gewone lening. Om investeerders over de streep te trekken om een risicovolle investering te doen, moeten zij echt geloven in de potentie van de innovatie en het team dat deze innovatie op de markt wil brengen.

PowerPlane van Ampyx Power

Duurzame energie opwekken tegen lagere kosten dan een kolencentrale? Dat is mogelijk met de PowerPlane van Ampyx Power. De PowerPlane is een zweefvliegtuig dat windkracht omzet in elektriciteit. Voor de financiering van het prototype haalde Ampyx Power binnen 4 dagen het doelbedrag van 100.000 euro. Uiteindelijk werd meer dan 300.000 euro bij een paar honderd investeerders opgehaald. Investeerders legden gemiddeld meer dan 1.200 euro per persoon in en kregen de mogelijkheid om hun investering om te zetten in aandelen in het bedrijf.

Ook in andere sectoren, zoals de health sector, is sprake van een vergelijkbare situatie, waarbij veelbelovende innovaties in een vroege fase een investering ophalen middels crowdfunding.

eNose

In samenwerking met de Maag Lever Darm Stichting ontwikkelde een aantal artsen uit het VUmc de eNose, die de zeldzame - maar levensbedreigende - ziekte necrotiserende enterocolitis (NEC) opspreekt. Een kind met deze ziekte heeft een ernstige ontsteking van de darm, waarbij zelfs delen kunnen afsterven. Met behulp van crowdfunding moesten de ontwikkelingskosten van 250.000 euro gefinancierd worden. 131 funders maakten de financiering waar, waarna de ontwikkeling van eNose in gang gezet is.

Waar crowdfunding voor sommige innovaties een relevante bron voor financiering is, heeft het ook zijn beperkingen. Niet elke ondernemer is in staat om genoeg mensen te enthousiasmeren om in zijn innovatie te investeren en niet elke innovatie spreekt tot de verbeelding. Dit maakt het vaak lastig om in een vroege fase investeerders te vinden die risicovol willen financieren. Daarnaast is crowdfunding minder geschikt voor investeringen boven een half miljoen en zelden geschikt voor investeringen boven een miljoen euro. Dit maakt crowdfunding minder interessant voor innovaties die forse bedragen zoeken.

Crowdfunding voor (duurzame energie) innovaties stimuleren

Welke maatregelen kunnen genomen worden om crowdfunding een meer relevante bron van financiering voor (duurzame energie) innovaties te maken?

- **Fiscale stimulering van risico financiering via crowdfunding**
Investerders die via crowdfunding in een innovatie investeren in de vorm van aandelen of een converteerbare lening, lopen een hoog risico, maar leveren een onmisbare bijdrage aan de verdere ontwikkeling en vermarkting van een innovatie. In het Verenigd Koninkrijk heeft de overheid om die reden een fiscale maatregel getroffen om het voor investeerders aantrekkelijker te maken om in een vroege fase te investeren. De zogenaamde **SEIS** heeft veel weg van de Tante Agaath regeling en kan ook in Nederland een positieve impact hebben op de interesse van investeerders in vroege fase investeringen.
- **Laten zien hoe combinatie financiering werkt**
Met name banken zijn voorzichtig in het aangaan van samenwerkingen met andere financiers; het verdienmodel van de bank kan in gevaar komen en onbekend maakt onbemand. Toch lijkt combinatie financiering de toekomst te hebben. Als een ondernemer een deel van zijn financieringsbehoefte via crowdfunding heeft ingevuld, kan hem dat een streepje voor geven bij andere financiers. De overheid kan middels het actief verbinden van eigen regelingen aan deels door crowdfunding gefinancierde ondernemingen het voortouw nemen in het creëren van succesverhalen van combinatiefinanciering en daarmee koudwatervrees is de markt sneller wegnemen.

Dit is een publicatie van:
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Croeselaan 15 | 3521 BJ | Utrecht
Postbus 8242 | 3503 RE | Utrecht
T +31 (0) 88 042 42 42
E klantcontact@rvo.nl
www.rvo.nl

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van het ministerie van
Economische Zaken

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | maart 2016
Publicatienummer: RVO-046-1601/RP-DUZA

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) stimuleert
duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met
subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en
regelgeving. RVO.nl werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie.

RVO.nl is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken.